

<http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/an-innovative-approach-to-the-development-c112/11854-c112-063> 10. Рейтинг Top-10 міжнародних готельних мереж світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/200199/top-10-velykuyh-gotelnyh-merezh-svitu> 11. Овчаренко Л.В. Развитие гостиничного бизнеса: современные мировые тенденции / Л.В. Овчаренко, А.В. Овчаренко // Мир человека. – 2009. – Т. 9. – № 1. – С. 120–126. 13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 14. Усе про облік та організацію готельного бізнесу / Бойцова М., Піроженко О., Кузнецов В., Клиженко Я. – [3-тє вид., перероб. і доп.] – Х.: Фактор, 2007. – 272 с.

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Шкода М.С. к.е.н., доцент, Чермак В.І. магістр

Київський національний університет технологій та дизайну

Анотація. Наведено результати досліджень формування організаційної структури підприємства для забезпечення управління його інноваційним розвитком. Запропонована класифікація принципів організаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства.

Ключові слова: інноваційний розвиток, організаційне забезпечення, підприємство.

ПРИНЦИПЫ ОРГАНИЗАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ ПРЕДПРИЯТИЯ

Шкода М.С. к.э.н., доцент, Чермак В.И. магистр

Киевский национальный университет технологий и дизайна

THE PRINCIPLES OF ORGANIZATIONAL DAMAGE TO THE MANAGEMENT OF INNOVATION ROSVITKOM PIDDPRYSTYSTVA

M. Shkoda., V. Chermak

Kyiv National University of Technology and Design

Аннотация. Приведены результаты исследований формирования организационной структуры предприятия для обеспечения управления его инновационным развитием. Предложенная классификация принципов организационного обеспечения управления инновационным развитием предприятия.

Ключевые слова: инновационное развитие, организационное обеспечение, предприятие.

Abstract. The results of studies forming organizational structure for managing its innovation. The classification of the principles of organizational support of innovative development company.

Keywords: innovative development, organizational support, enterprise.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним із перспективних шляхів економічного зростання підприємств є їх інноваційний розвиток. Практика показує, що інноваційні перебудови на сучасному етапі розвитку суб'єктів господарювання можуть не лише забезпечити високі показники економічного розвитку, але й підвищити конкурентоспроможність сучасних підприємств, їх експортний потенціал, а також допоможуть вирішити економічні, екологічні, соціальні проблеми.

Інноваційна діяльність є однією з основних складових процесу забезпечення успішного функціонування підприємств. Тому актуальним як у науково-теоретичному, так і у практичному планах є завдання обґрунтування організаційних важелів політики інноваційного розвитку підприємства, які б дозволили формувати конкурентоспроможний інструментарій впливу на розвиток підприємства в цілому.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні питання інноваційної діяльності досліджувались у наукових працях зарубіжних вчених-економістів В. Бакум [1], Т. Божидарнік [2], М. Войнаренко [3], П. Гаврилко [4], Т. Городинський [5], Р. Солоу[6], Б. Твісса[7], Т. Полозова [8]. Більшість досліджень українських вчених присвячені визначенню особливостей інноваційних процесів в Україні взагалі та високотехнологічних галузей, зокрема: А. Костюк [9], О. Супрун [10], С. Ілляшенко [11] та інші.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, їхнє наукове та практичне значення, низка питань стосовно організаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства вимагає уточнення та формування нових підходів.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка схеми класифікації принципів організаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства.

Основні результати дослідження. Реалізація інноваційної діяльності є одним з основних чинників конкурентоспроможності продукції, забезпечує ефективність використання виробничих ресурсів, підвищує ступінь адаптованості підприємств до зовнішнього середовища, розширює його можливості щодо виходу на нові ринки продукції, створює умови довгострокової стабільності [1].

Відомо, що економічне зростання підприємств значно залежить від їх інноваційної активності. Суб'єкти інноваційної діяльності повинні творчо підходити до визначення способів задоволення потреб споживачів, на основі чого вдосконалювати та оновлювати продукцію, отримуючи надприбутки, зміцнюючи свої ринкові позиції.

Будь-який організаційний механізм здійснення певної діяльності у рамках підприємства повинен керуватися принципами, що обумовлюють основоположні аспекти керування та здійснення даної діяльності. Детально проаналізувавши підходи науковців [5, с. 45; 6; 9, с. 52-53], що розглядають проблемні питання визначення принципів формування механізму інноваційного розвитку промислових підприємств, найбільш доцільно, на нашу думку, використовувати такі:

– принцип безупинної адаптації полягає у прагненні до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності підприємства, та зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем); коригуванні системи управління інноваційним розвитком підприємства у відповідності до змін умов функціонування, що дозволить підприємству оперативно реагувати на зміни у середовищі з максимальною віддачею;

– принцип ритмічності полягає у постійному (або ж періодичному) здійсненні інноваційної діяльності промисловим підприємством, що не лише забезпечить стабільний темп оновлення, але й дозволить оптимально розподіляти та використовувати фінансові ресурси підприємства;

– принцип самоорганізації полягає у самостійному забезпеченні підприємством умов інноваційного розвитку, тобто самопідтримці обміну інноваційними ресурсами

(інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

– принцип ефективності передбачає перевищування ефектів від активізації інноваційного розвитку над витратами на його стимулювання. Варто відмітити, що ефекти можуть бути як економічними, які в більшості випадків легко виміряти у грошовому виразі, так і соціальними, що виражаються головним чином у якісних показниках;

– принцип ресурсного забезпечення інноваційного розвитку пов'язаний із необхідністю залучення різного роду ресурсів не лише внутрішніх (матеріальних, фінансових, людських, інформаційних), а й зовнішніх (консультантів, кредитів, венчурного капіталу тощо) для забезпечення управління інноваційним процесом;

– принцип альтернативності полягає у тому, що у процесі здійснення інноваційної діяльності залишається ідея пріоритету та альтернатив, враховується можливість побудови індивідуальних шляхів інноваційного розвитку залежно від коливань зовнішнього та внутрішнього середовища. Альтернативність вже присутня на початку генерування ідеї і закінчується варіативністю використання ресурсів інноваційної діяльності;

– принцип збалансованості інтересів суб'єктів інноваційного розвитку полягає у тому, що виробництво і реалізація новацій мають приносити вигоди усім (в ідеалі) учасникам інноваційного процесу.

Враховуючи особливості інноваційного розвитку підприємства та нові умови зовнішнього середовища, вважаємо за потрібне наведений перелік принципів, на базі яких здійснюється інноваційний розвиток промислових підприємств, доповнити принципом сталості інноваційного розвитку та принципом синергетичності.

Принцип сталості інноваційного розвитку полягає у використанні підприємством ресурсозберігаючих, енергозберігаючих технологій та забезпеченні соціальної ефективності.

Принцип синергетичності полягає у тому, що реалізація потенціалу стратегії інноваційного розвитку у повній мірі залежить від узгодженості дії факторів, які впливають на інноваційний розвиток та один одного безпосередньо, досягаючи при цьому разом більшого результату, ніж поодиночі.

Конкретизація принципів інноваційного розвитку промислового підприємства дає можливість на їхній основі раціонально підійти до формування організаційного механізму. Формування організаційно механізму інноваційного розвитку з врахуванням даних принципів дозволить синтезувати методи та інструменти інноваційного розвитку з урахуванням факторів, які перешкоджають або сприяють досягненню інноваційних цілей підприємства.

Механізм інноваційного розвитку, базуючись на даних принципах, зможе забезпечити нарощування і реалізацію інноваційних можливостей промислового підприємства, використовуючи його внутрішні резерви та зовнішні можливості. Разом із цим, основою формування такого механізму є встановлення вимог, яким повинен відповідати організаційний механізм інноваційного розвитку сучасного промислового підприємства. З урахуванням сучасних тенденцій, виокремлено такі важливі вимоги як [5, с. 44-45]:

– орієнтованість на кінцевий результат діяльності промислового підприємства;

– можливість державного регулювання пріоритетів тих чи інших цілей;

– пристосованість до існуючих невідповідностей і суперечливостей інтересів зовнішнього та внутрішнього середовища;

– стимулювання прагнення трудових колективів та окремих працівників до ефективної діяльності в напрямку інноваційного розвитку.

Зазначимо, що значення кожної із цих груп неоднакове, а тому недооцінювати, так само як і переоцінювати вплив кожної із них, на нашу думку, не варто.

При розробці організаційного механізму інноваційного розвитку промислового підприємства необхідно застосовувати наступні методи:

- системного аналізу, індукції та дедукції – для з'ясування та уточнення сутності поняття «інноваційний розвиток підприємства», визначення основних характеристик та обґрунтування комплексного підходу до визначення рівня інноваційного розвитку промислового підприємства;

- наукової абстракції, аналізу ієрархій, рангів – для розробки методичного підходу до оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства;

- графічний – для наочного зображення статистичного матеріалу і схематичного зображення низки теоретичних і практичних положень дослідження;

- статистичного аналізу – для вивчення, групування, виявлення тенденцій впливу факторів на інноваційний розвиток промислових підприємств та інструментів їх управління.

Структуруючи процес розробки організаційного механізму інноваційного розвитку промислових підприємств, враховуючи теоретичні основи його формування та сутнісні характеристики, особливості діяльності промислових підприємств, варто наголосити на окремих та необхідних етапах цього процесу:

– перший етап – визначення мети розробки організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку промислового підприємства;

– другий етап – визначення принципів, які забезпечать досягнення головної мети формування організаційного механізму інноваційного розвитку промислового підприємства, законів, додержання яких є необхідним атрибутом існування кожного явища або процесу у часі та просторі, дослідження наукових праць вчених, а також фахівців у сфері управління інноваційним розвитком, стратегічного управління, управління суб'єктом господарювання в умовах ринку;

– третій етап – проведення дослідження факторів формалізованих та важко формалізованих, які впливають на формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства;

– четвертий етап – розробка методичного підходу та показників оцінювання інноваційного розвитку промислового підприємства на основі дослідження існуючих підходів та з урахуванням вимог міжнародних стандартів у сфері науки та інновацій;

– п'ятий етап – визначення методики розрахунку інтегрального показника рівня інноваційного розвитку підприємства та відповідної якісної шкали для визначення альтернатив (сценаріїв) стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства;

– шостий етап – розробка компенсаційних заходів для усунення «слабких сторін» підприємства, щоб сформувані резерви для підвищення потенціалу реалізації стратегії інноваційного розвитку;

– сьомий етап – визначення інструментів реалізації стратегії інноваційного розвитку (дослідження особливостей розроблення інноваційних проектів та програми інноваційного розвитку підприємства; розроблення системи фінансування та стимулювання інноваційного розвитку);

– восьмий етап – встановлення цільових показників для проведення аналізу, оцінки і контролю стратегічних перетворень інноваційного розвитку на підприємстві;

визначення «стратегічних помилок»; розроблення заходів щодо зменшення опору стратегічним змінам.

При формуванні організаційного механізму інноваційного розвитку на промисловому підприємстві необхідно у першу чергу враховувати специфіку об'єкту управління, зокрема вплив елементів зовнішнього середовища на вибір стратегії інноваційного розвитку. Фактори зовнішнього характеру визначають собою сукупність об'єктів і умов з якими промислове підприємство взаємодіє безпосередньо і які воно має враховувати при формуванні стратегії інноваційного розвитку.

Щоб організаційний механізм був ефективним, він повинен бути пристосований об'єктивно існуючим невідповідностям і суперечливості інтересів зовнішнього і внутрішнього середовища, різних ланок виробництва, груп і окремих працівників. Тому необхідно розробляти порядок застосування того чи іншого стимулу з урахуванням його впливу на поведінку конкретних груп людей і окремих осіб.

Практична реалізація базових та функціональних принципів організаційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства має орієнтувати систему управління інноваційним розвитком на формування конкурентних переваг, акумулювання знань, обмін досвідом й навчання. Для цього регулювання процесів розвитку слід здійснювати на основі позитивних зворотних зв'язків та створеної в процесі розвитку дієвої інформаційно-управлінської системи. Вона мусить бути зорієнтована не лише на збирання контрольної інформації, а й на інформаційне забезпечення підтримки процесів створення, поширення, обробки й використання знань усередині утвореної організаційної структури підприємства.

При вирішенні питання про організаційні важелі впливу інновацій на сталий економічний розвиток підприємства необхідно чітко враховувати як позитивні, так і негативні сторони інноваційної діяльності, які можуть посилюватися або послаблюватися за різних умов (рис. 1), викликаючи в різних пропорціях негативні і позитивні наслідки і, відповідно, то стимулюючи і активізуючи інноваційний розвиток, то вводячи його в регрес.

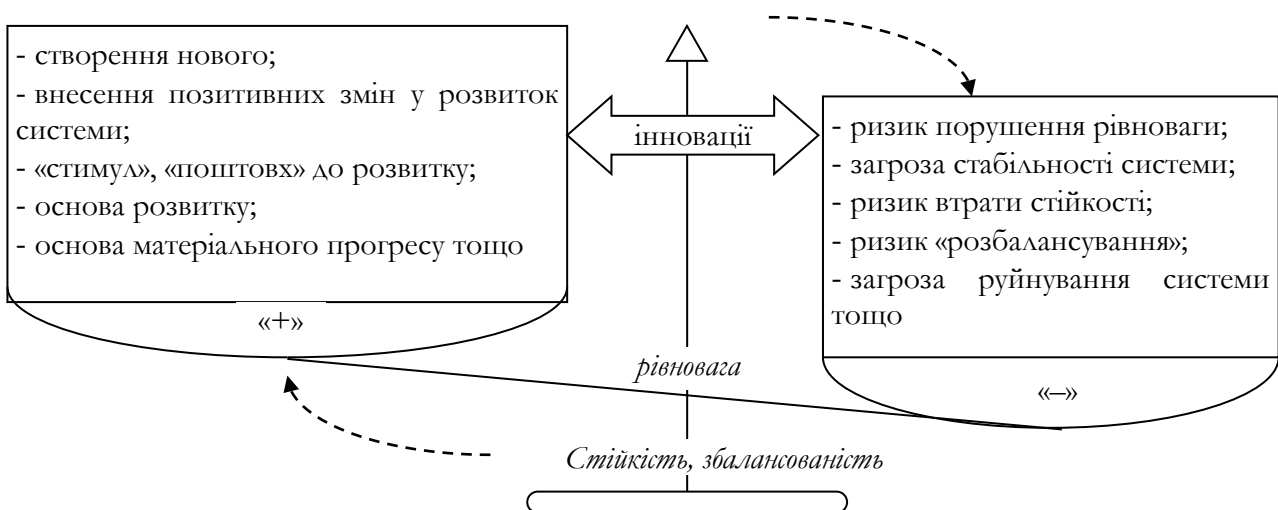

Рис. 1. Балансування позитивних та негативних наслідків інноваційної діяльності підприємства

Джерело: розробка автора

Особливість впливу чинників макрооточення підприємства на організаційне забезпечення управління інноваційним розвитком полягає у таких характеристиках:

1. Некерованість впливу. Зміна зовнішніх чинників макрооточення є некерованою з боку органів управління підприємства. Тому про зовнішнє середовище кажуть взагалі як про некерований чинник, або як про „природне оточення”.

2. Опосередкованість впливу. Вплив зовнішніх чинників макрооточення на внутрішнє організаційне середовище підприємства є опосередкованим, оскільки змінює всю сукупність „правил гри”, тобто взаємовідносин між економічними агентами мікрооточення і відповідно внутрішнього організаційного середовища підприємства.

3. Глобальність впливу. Зміна зовнішніх чинників макрооточення призводить до всеосяжних змін у всіх сферах діяльності підприємства, адже зміна зовнішніх умов функціонування веде до змін зовнішніх функцій і, як наслідок, до перепроєктування функціональної моделі підприємства.

4. Довгостроковість впливу. Зміна зовнішніх чинників макрооточення відбувається протягом значного періоду часу, тому має довгостроковий характер як стасовно змістовної частини змін, так і стосовно їхніх наслідків для підприємства.

5. Невизначеність наслідків впливу. Зміна зовнішніх чинників макрооточення є важкопрогнозованою, тому наслідки впливу не є детермінованими та однозначними для різних об’єктів.

Оскільки будь-яка організація існує у деякому оточенні, тому при дослідженні організаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства необхідними є питання вивчення впливу чинників макрооточення.

Сукупний вплив чинників макрооточення на функціонування і розвиток підприємства визначено в науковій літературі в широковідомому понятті „кон’юнктура”. Хоча при цьому поняття „кон’юнктура” використовується здебільшого у макроекономічних та загальнотеоретичних дослідженнях, у той час як в курсах з менеджменту, маркетингу та економіки використовується все ж таки поняття „зовнішнє макроекономічне середовище” та „макрооточення”. Тим самим робиться наголос на те, що кон’юнктура є зовнішнім некерованим чинником у відношенні до такого об’єкта дослідження, як підприємство. Змістовно й структурно поняття „кон’юнктура” та „макрооточення” практично не відрізняються.

Оскільки розвиток з позиції організаційного забезпечення пов’язаний із зміною його цілей, характерною рисою організаційного забезпечення інноваційного розвитку є той факт, що існуюча структура перестає відповідати новій меті, і для забезпечення нових функцій приходиться змінювати структуру, а іноді й склад системи і навіть перебудовувати всю систему. Реалізація розроблених в ході дослідження підходів до організаційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства можлива лише за наявності відповідного організаційного забезпечення, яке має бути спрямоване на формування економічних стимулів інноваційного розвитку підприємства.

Висновки та пропозиції. Запропонована класифікація дозволяє цілеспрямовано використовувати принципи організаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства як для аналізу стану гармонізації управлінської діяльності, так і для розробки програм з підвищення її рівня. Використовування запропонованої класифікації принципів організаційного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства дозволяє забезпечити високий рівень гармонізації управлінської діяльності в напрямі інноваційних процесів, що відбуваються на підприємстві, і підвищити загальні результати його роботи. На жаль, можна

констатувати, що на сьогодні в Україні негативні елементи і наслідки інноваційної діяльності переважають над позитивними, що знижує інноваційну активність підприємництва та сповільнює економічний розвиток країни.

Література: 1. Бакум В. В. Особливості формування системи управління регіоном : научное издание / В. В. Бакум // Економіка АПК. – 2007. – № 4. – С. 27–33. 2. Божидарнік Т. В. Світовий досвід створення інноваційної інфраструктури / Т. В. Божидарнік, Н. В. Божидарнік // Економічний форум : наук. журн. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2011. – № 2. – С. 54–61. 3. Войнарєнко М. П. Кластери в інституційній економіці : монографія / М. П. Войнарєнко. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 502 с. 4. Гаврилко П. П. Фактори інноваційного розвитку промисловості / П. П. Гаврилко, А. В. Колодійчук, В. М. Черторижський // Науковий вісник НЛТУ. – Вип. 21.11 – Львів, 2011. – С. 201–205. 5. Городиський Т. І. Інноваційний потенціал: фактори впливу / Т. І. Городиський // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.–техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2007. – Вип. 17.2. – С. 276–284. 6. Менеджмент: теорія і практика : навч. посібн. / А. А. Мазаракі, Г. Є. Мошек, Л. А. Гомба, І. К. Погодаєв. Ю. В. Поканєвич. А. В. Семенчук; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Г. Є. Мошека. – К. : Атака, 2007. – 584 с. 7. Механізми підвищення конкурентного потенціалу промислових підприємств : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника, канд. екон. наук, доц. М. В. Ніколайчука. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 347 с. 8. Полозова Т. В. Сутність організаційно–економічного механізму функціонування підприємств промисловості / Т. В. Полозова, Ю. В. Овсюченко // Вісник МСУ = Vesntnik VSU . – (Економічні науки). –Том VIII. – 2005. – №1–2. – С. 63–65. 9. Костюк А. К. Інноваційний розвиток підприємств: економічні умови, проблеми та перспективи / А. К. Костюк, К. О. Бояринова // Актуальні проблеми економіки та управління. – 2011. – Вип. 5. – С. 30–33. 10. Супрун О. М. Господарський механізм у розвитку та регулюванні економіки / О.М. Супрун // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 1. – С. 122–124. 11. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: Навчальний посібник / С. М. Ілляшенко ; 2–ге вид., перероб. і доп. – Суми : ВТД ”Університетська книга”; К. : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с. 12. Шкода М.С. Особливості державного стимулювання інноваційних процесів в країні / М. С. Шкода // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. -- №7. – С. 52-55. 13. Шкода М.С. Теоретичний аналіз трактування поняття «проект розвитку» / М. С. Шкода // Економіка. — 2012. — № 623-626. — С. 158–161.